

1120

Obrir

(ALDC, VIII, 1838. *Obrir*)

Obrir ‘fer que un espai es comuniqui amb l’exterior’, oposat a *tancar*, deriva del llat. *OPERIRE, variant formada sobre APERIRE (que sobreviu en el fitònim *abreïlls*) encreuada formalment amb COOPERIRE ‘cobrir’, congènere de l’oc. *obrir* i fr. *ouvrir*, enfront del cast. i port. *abrir*, it. *aprire*. El lexema, pel que fa a la vocal inicial, manté la /o/ en dialectes occidentals i una part del mall., ajudant-hi formes flexives tòniques del present d’indicatiu i imperatiu (*obre*), mentre que es tanca en /u/ per assimilació a la *i* tònica següent, amb possible convivència amb la bilabial [b] que hauria col·laborat en una més forta labialització ([o] > [u]). La diftongació vulgar que presenta *aubrir*, amb tradició des del s. XIII, és deguda a situacions contextuals (*vaig a [w]brir* > *vaig [a] aubrir*), amb eventual pèrdua de la -b-,

aurir, episòdicament convertit en *eurir* 118 per un context com *hem de eurir*, amb la presència anterior de la preposició *de*, responsable també de la var. *d[u]brir* 6, 9, 11 i la metatètica, *dr[u]bir* 7.

Finalment, *allandar* ‘obrir completament una porta’ 5 és una adaptació de l’oc. *alendar* ‘airejar, ventilar’.

Des d’un punt de vista geolingüístic, notem el tipus [u]brir, propi del cat. or. i una part del mall., amb conversió sistemàtica de [o] àtona en [u] en qualsevol posició, enfront de [o]brir i *aubrir* del cat. occ., on poden alternar [o]brir/[u]brir/*aubrir*, com també *aurir/aubrir*, que conviuen en alguns parlants d’una mateixa població.

Obrir és l’únic mot normatiu des del *DOrt*, 1917.

